

## ประวัติจังหวัดกาฬสินธุ์



สมัย กรุงธนบุรีประมาณ พ.ศ.2310 พระเจ้าองค์เวียงดาแห่งนครเวียงจันทน์ ได้สิ้นพระชนม์ โอรสท้าวเพี้ยเมืองแสนได้ยกกองทัพเข้ายึดเมืองเวียงจันทน์และได้สถาปนา ขึ้นเป็น พระเจ้าแผ่นดินสืบแทน ทรงพระนามว่า "พระเจ้าศิริบุญสาร" พ.ศ. 2320 ท้าวโสมพะมิตร และ อุปราชเมืองแสนขังโปง เมืองแสนหน้าจ้ำเกิดขัดใจกับพระเจ้าศิริบุญสาร จึงรวบรวมผู้คนอพยพจากดินแดนทางฝั่งซ้ายแม่น้ำโขง ข้ามมาตั้งบ้านเรือนบริเวณลุ่มน้ำก่ำแถบบ้านพรรณา (ปัจจุบันอยู่ในเขตจังหวัดสกลนคร) ต่อมาท้าวศิริบุญสารได้ยกกองทัพติดตามมา ท้าวโสมพะมิตรจึงอพยพต่อไปโดยแยกเป็น 2 สาย คือ

สายที่ 1 มี เมืองแสนหน้าจ้ำเป็นหัวหน้า อพยพไปทางทิศตะวันออกสมทบกับพระวอหลบหนีไปจนถึงนครจำปาศักดิ์ขอพึ่งบารมี ของ พระเจ้าหลวงแห่งนครจำปาศักดิ์ และตั้งบ้าน เรือน ณ ดอนค้อนกอง ต่อมาเรียกว่า "ค่ายบ้านตูบ้านแก" ในปี พ.ศ. 2321 พระเจ้าศิริบุญสาร ให้เพี้ยสรรคสุภอย ยกกองทัพมาปราบ พระวอตายในสนามรบ ผู้คนที่เหลือจึงอพยพไปอยู่ในเกาะกลางลำแม่น้ำมูล ชื่อว่า "ดอนมดแดง" (ปัจจุบันอยู่ในเขตจังหวัดอุบลราชธานี)

สายที่ 2 มีท้าวโสมพะมิตรเป็นหัวหน้า ได้อพยพข้ามสันเขาภูพานลงมาทางใต้ และตั้งบ้านเรือนอยู่ที่บ้านกลางหมื่น ต่อมาท้าวโสมพะมิตร ได้ส่งท้าวตรีและคณะ ออกเสาะหาชัยภูมิที่จะสร้างเมืองใหม่ใช้เวลาประมาณปีเศษจึงพบทำเลที่เหมาะสม คือบริเวณลำน้ำป่าว และเห็นว่าแก่งสำโรงขายสงเปลือยมีดิน น้ำอุดมสมบูรณ์ จึงอพยพผู้คนมาตั้งบ้านเรือนและได้จัดตั้งศาลเจ้าพ่อหลักเมือง

พ.ศ. 2336 ท้าวโสมพะมิตรได้ นำเครื่องบรรณาการ คือ กาน้ำสัมฤทธิ์ เข้าถวายสวามิภักดิ์ต่อพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช รัชกาลที่ 1 แห่งราชวงศ์จักรี และขอตั้งบ้านแก่งสำโรงขึ้นเป็นเมือง ได้รับพระราชทานนามว่า "กาฬสินธุ์" และได้แต่งตั้งให้ท้าวโสมพะมิตรเป็น "พระยาชัยสุนทร"

พ.ศ. 2437 สมัยพระยาชัยสุนทร (ท้าวเก) ได้มีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการปกครองเป็นแบบเทศาภิบาล มี มณฑล จังหวัด อำเภอ ตำบล และให้เมืองกาฬสินธุ์ เป็น "อำเภออุทัยกาฬสินธุ์" ขึ้นกับจังหวัดร้อยเอ็ด

วันที่ 1 สิงหาคม 2456 ได้ยกฐานะอำเภออุทัยกาฬสินธุ์เป็น "จังหวัดกาฬสินธุ์" ให้มีอำนาจปกครอง อำเภออุทัยกาฬสินธุ์ อำเภอสหัสขันธ์ อำเภอกุฉินารายณ์ อำเภอกมลาไสย และอำเภอยางตลาด โดยให้ขึ้นต่อมณฑลร้อยเอ็ด

วันที่ 18 กุมภาพันธ์ 2474 จังหวัดกาฬสินธุ์ถูกยุบเป็นอำเภอ ขึ้นกับจังหวัดมหาสารคาม และ 1 ตุลาคม 2490 ได้ยกฐานะเป็น "จังหวัดกาฬสินธุ์" จนถึงปัจจุบัน

กาฬสินธุ์เป็นจังหวัดที่มีความอุดมสมบูรณ์จังหวัดหนึ่งในภาคอีสาน จากหลักฐานทางโบราณคดีบ่งบอกว่าเคยเป็นที่อยู่อาศัยของเผ่าละว้า ซึ่งมีความเจริญทางด้านอารยธรรมประมาณ 1,600 ปี จากหลักฐานทางประวัติศาสตร์เริ่มตั้งเป็นเมืองในสมัยรัตนโกสินทร์ เมื่อปี พ.ศ. 2336 โดยท้าวโสมพะมิตร ได้อพยพหลบภัยมาจากดินแดนฝั่งซ้ายแม่น้ำโขงพร้อมไพร่พล และมาตั้งบ้านเรือนอยู่ริมน้ำป่าว เรียกว่า "บ้านแก่งสำโรง" แล้วได้นำเครื่องบรรณาการเข้าถวายสวามิภักดิ์ต่อพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้า จุฬาโลกมหาราช ต่อมาได้รับพระกรุณาโปรดเกล้า ยกฐานะบ้าน

แก่งสำโรงขึ้นเป็นเมือง และพระราชทานนามว่า “เมืองกาฬสินธุ์” หรือ “เมืองน้ำดำ” ซึ่งเป็นเมืองที่สำคัญทางประวัติศาสตร์มาตั้งแต่สมัยโบราณกาล “กาฬ” แปลว่า “ดำ” “สินธุ์” แปลว่า “น้ำ” กาฬสินธุ์จึงแปลว่า “น้ำดำ” ทั้งมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมแต่งตั้งให้ท้าวโสมพะมิตรเป็น “พระยาชัยสุนทร” ครองเมืองกาฬสินธุ์เป็นคนแรก

จังหวัด กาฬสินธุ์ ห่างจากกรุงเทพมหานคร โดยทางรถยนต์ประมาณ 519 กิโลเมตร มีเนื้อที่ ประมาณ 6,946.746 ตร.กม. หรือ ประมาณ 4,341,716 ไร่ หรือ ร้อยละ 4.5 ของพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ	จังหวัดสกลนคร และ จังหวัดอุดรธานี โดยมีลำน้ำปาวและห้วยลำพันชาดเป็นแนวกันแบ่งเขต
ทิศใต้	ติดต่อกับ	จังหวัดร้อยเอ็ดและจังหวัดมหาสารคาม
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ	จังหวัดสกลนครและจังหวัดมุกดาหาร โดยมี สันปันน้ำของเทือกเขาภูพานเป็นแนวแบ่งเขต
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ	จังหวัดมหาสารคาม โดยมีลำน้ำชีเป็นเส้นแบ่งเขตและบางส่วนติดต่อกับจังหวัดขอนแก่น

### ตราสัญลักษณ์ประจำจังหวัด



สัญลักษณ์ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ เป็นรูปบึงใหญ่ ตฤณชาติและเมฆพยับฝน หมายถึง สัญลักษณ์ของความชุ่มชื้นและความอุดมสมบูรณ์ของภูมิภาค ทิวเขาตรงสุดขอบฟ้า คือ แนวกันเขตแดนกับจังหวัดใกล้เคียง น้ำในบึงมีสีดำเพื่อให้ตรงกับชื่อของกาฬสินธุ์ ตั้งเป็นเมือง พ.ศ. 2336 จังหวัดกาฬสินธุ์แยกจาก จังหวัดมหาสารคาม เมื่อ พ.ศ. 2490 ให้ชื่อย่อ "กส"

### คำขวัญประจำจังหวัด

หลวงพ่อดำลือเลื่อง เมืองฟ้าแดดสงยาง โปงลางเลิศล้ำ วัฒนธรรมผู้ไทย  
ผ้าไหมแพรวา ผาเสวยภูพาน มหาธารลำปาว ไดโนเสาร์สัตว์โลกล้านปี

### ต้นไม้ประจำจังหวัด



ต้นมะหาด

### ดอกไม้ประจำจังหวัด



ดอกพะยอม

รายพระนาม นาม ผู้ดำรงตำแหน่งเจ้าเมือง ข้าหลวงประจำจังหวัดและผู้ว่าราชการจังหวัด  
กาฬสินธุ์

ลำดับ	รายพระนาม/นาม	ปีที่ดำรงตำแหน่ง (พ.ศ.)
1	พระยาชัยสุนทร (โสมพะมิตร) ผู้ก่อตั้งเมืองและเจ้าเมืององค์แรก	2336 - 2349
2	พระยาชัยสุนทร (หมาเป็นาง)	2349 - 2369
3	พระยาชัยสุนทร (เจียม)	2371 - 2382
4	พระยาชัยสุนทร (หล้า)	2383 - 2388
5	พระยาชัยสุนทร (ทอง)	2389 - 2394
6	พระยาชัยสุนทร (จารย์ละ)	2394 - 2395
7	พระยาชัยสุนทร (กึ่ง)	2395 - 2411
8	พระยาชัยสุนทร (หนู)	2411 - 2420
9	พระยาชัยสุนทร (นนท์)	2420 - 2425
10	พระยาชัยสุนทร (พัว)	2425 - 2433
11	พระยาชัยสุนทร (เก)	2433 - 2437
12	พระยาชัยสุนทรเทพกิจจารักษ์ (ทอง จันทรางสุ)	2437 - 2444
13	หลวงอภัย	2444 - 2455
14	พระยาชัยสุนทร (ปุย อินทรตุล)	2455 - 2461
15	พระยาชัยสุนทรภักดี	2461 - 2474
16	พระเสน่หามนตรี	2474 - 2483
17	พระอรรณพเปศลสรวิดี	2483 - 2490
18	ขุนปริบาลบรรพตเขต	2490 - 2492
19	ขุนรัตนวรพงศ์	2492 - 2493
20	นายปลั่ง ทศนประดิษฐ์	2493 - 2496
21	ขุนบุรุษภรณ์ราษฎร์	2496 - 2497
22	นายเชวง ไสยสุต	2497 - 2499
23	นายพร บุญยประสบ	2500 - 2502

24	นายเลื่อน ไชแสง	2502 - 2509
25	นายบุรี พรหมลักขโณ	2509 - 2513
26	นายสง่า จันทรสภา	2513 - 2515
27	นายวิเชียร เวชสวรรค์	2515 - 2516
28	นายดำรง วชิโรดม	2516 - 2519
29	นายอรุณ ปุสเทพ	2519 - 2521
30	นายกรี รอดคำดี	2521 - 2523
31	นายประกิต พิณเจริญ	2523 - 2527
32	นายสนอง รอดโพธิ์ทอง	2527 - 2528
33	ร.ต.ปฏิภาณ จุฑะพุทธิ	2528 - 2531
34	ร.ต.วัฒนา สุตรสุวรรณ	2531 - 2533
35	พ.ต.ดาวเรือง นิชรรัตน์	2533 - 2535
36	นายสนิทวงศ์ อุเทศนันท์	2535 - 2538
37	นายชวพงษ์ วัฒนสินธุ์	2538 - 2540
38	นายประสิทธิ์ พรรณพิสุทธิ์	2540 - 2541
39	นายวีระ เสรีรัตน์	2541 - 2542
40	นายชัยรัตน์ มาประณีต	2542 - 2546
41	นายวรสิทธิ์ โรจนพานิช	2546 - 2547
42	นายนิรันดร์ จงวุฒิเวศย์	2547 - 2548
43	นายกวี กิตติสถาพร	2548 - 2550
44	นายประชา จิตสุทธิผล	2550 - 2551
45	นายเดชา ตันตยวงค์	2551 - 2552
46	นายวิโรจน์ จิวะรังสรรค์	2552 - 2554
47	นายสมศักดิ์ สุวรรณสุจริต	2554 - 2555
48	นายสุวิทย์ สุปงกุ	2555 - ปัจจุบัน

**วิสัยทัศน์ :** กาฬสินธุ์เมืองน่าอยู่ แหล่งผลิตอาหารปลอดภัย ผ้าไหมแพรวาหนึ่งเดียว แหล่งท่องเที่ยว

น่าชม

- พันธกิจ :**
1. พัฒนาคน สังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม
  2. พัฒนาการเกษตรให้ปลอดภัยและได้มาตรฐานมีขีดความสามารถในการแข่งขัน
  3. พัฒนาผ้าไหมแพรวา
  4. พัฒนาการท่องเที่ยว

**เป้าประสงค์รวม :** เศรษฐกิจมีการขยายตัวอย่างยั่งยืนและประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดี

**ตัวชี้วัด :** ร้อยละของรายได้ที่เพิ่มขึ้นของประชาชนในจังหวัด ค่าเป้าหมาย : ร้อยละ 3

### ภารกิจของจังหวัด



**จังหวัด** เป็นการรวมท้องที่หลาย ๆ อำเภอตั้งขึ้นเป็นจังหวัดมีฐานะเป็นนิติบุคคลจังหวัดกาฬสินธุ์ ประกอบด้วยอำเภอ 18 อำเภอ การตั้ง ยุบ และเปลี่ยนแปลงเขตจังหวัด ให้ตราเป็นพระราชบัญญัติ ในจังหวัดหนึ่งให้มีคณะกรรมการจังหวัดทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษาของผู้ว่าราชการจังหวัดในการบริหารราชการแผ่นดินในจังหวัดนั้น และให้ความเห็นชอบในการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัด กับปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่กฎหมายหรือมติของคณะรัฐมนตรีกำหนดคณะกรรมการจังหวัด ประกอบด้วยผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธาน รองผู้ว่าราชการจังหวัดหนึ่งคนตามที่อยู่ผู้ว่าราชการจังหวัด มอบหมายปลัดจังหวัด อัยการจังหวัดซึ่งเป็นหัวหน้าทำการอัยการจังหวัด รองผู้บังคับการตำรวจ ซึ่งทำหน้าที่หัวหน้าตำรวจภูธรจังหวัด หรือผู้กำกับการตำรวจภูธรจังหวัด แล้วแต่กรณี และหัวหน้าส่วนราชการประจำจังหวัดจากกระทรวงและทบวงต่าง ๆ เว้นแต่กระทรวงมหาดไทย ซึ่งประจำอยู่ในจังหวัด กระทรวงหรือทบวงละหนึ่งคนเป็นกรรมการจังหวัด และหัวหน้าสำนักงานจังหวัดเป็นกรรมการจังหวัด และเลขานุการถ้ากระทรวงหรือทบวงมีหัวหน้าส่วนราชการประจำจังหวัดซึ่งกรมต่าง ๆ ในกระทรวง หรือทบวง นั้นส่งมาประจำอยู่ในจังหวัดมากกว่าหนึ่งคน ให้ปลัดกระทรวงหรือปลัดทบวง กำหนดให้ หัวหน้าส่วนราชการประจำจังหวัดหนึ่งคนเป็นผู้แทนของกระทรวงหรือทบวงในคณะกรรมการจังหวัด ในการปฏิบัติหน้าที่ตามวรรคหนึ่ง เมื่อผู้ว่าราชการจังหวัดเห็นสมควรจะแต่งตั้งให้

หัวหน้าส่วนราชการ ประจำจังหวัด ซึ่งปฏิบัติหน้าที่ในราชการส่วนภูมิภาคคนหนึ่งหรือหลายคน เป็นกรรมการจังหวัดเพิ่มขึ้น เฉพาะการปฏิบัติหน้าที่ใดหน้าที่หนึ่งก็ได้ในจังหวัดหนึ่ง ให้มีผู้ว่าราชการจังหวัดคนหนึ่งเป็นผู้รับนโยบาย และคำสั่งจากนายกรัฐมนตรีในฐานะหัวหน้ารัฐบาล คณะรัฐมนตรี กระทรวง ทบวง กรม มาปฏิบัติกร ให้เหมาะสมกับท้องถิ่นและประชาชนและเป็นหัวหน้าบังคับบัญชาบรรดาข้าราชการฝ่ายบริหารซึ่งปฏิบัติหน้าที่ในราชการส่วนภูมิภาคในเขตจังหวัด และรับผิดชอบในราชการจังหวัดและอำเภอ และจะให้ มีรองผู้ว่าราชการจังหวัด หรือผู้ช่วยผู้ว่าราชการจังหวัด หรือทั้งรองผู้ว่าราชการจังหวัดและผู้ช่วยผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นผู้ช่วยสั่งและปฏิบัติราชการแทนผู้ว่าราชการจังหวัดก็ได้ รองผู้ว่าราชการจังหวัดหรือผู้ช่วยผู้ว่าราชการจังหวัด เป็นผู้บังคับบัญชาข้าราชการฝ่ายบริหารส่วนภูมิภาคในเขตจังหวัด และรับผิดชอบในราชการรองจากผู้ว่าราชการจังหวัดผู้ว่าราชการจังหวัด รองผู้ว่าราชการจังหวัด และผู้ช่วยผู้ว่าราชการจังหวัดสังกัดกระทรวงมหาดไทย ในจังหวัดหนึ่งนอกจากจะมีผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นหัวหน้าปกครองบังคับบัญชาข้าราชการ และรับผิดชอบงานบริหารราชการของจังหวัดดังกล่าวแล้ว ให้มีปลัดจังหวัดและหัวหน้าส่วนราชการประจำจังหวัดซึ่งกระทรวง ทบวง กรมต่าง ๆ ส่งมาประจำทำหน้าที่เป็นผู้ช่วยเหลือผู้ว่าราชการจังหวัด และมีอำนาจบังคับบัญชาข้าราชการฝ่ายบริหารส่วนภูมิภาคซึ่งสังกัดกระทรวง ทบวง กรมนั้น ในจังหวัดนั้น ในกรณีที่ไม่ได้มีผู้ดำรงตำแหน่งผู้ว่าราชการจังหวัด หรือมีแต่ไม่อาจปฏิบัติราชการได้ ให้รองผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นผู้รักษาราชการแทน ถ้าไม่มีผู้ดำรงตำแหน่งรองผู้ว่าราชการจังหวัด หรือมีแต่ไม่อาจปฏิบัติราชการได้ให้ผู้ช่วยผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นผู้รักษาราชการแทนถ้าไม่มีผู้ดำรงตำแหน่งผู้ช่วยผู้ว่าราชการจังหวัด หรือมีแต่ไม่อาจปฏิบัติราชการได้ให้ปลัดจังหวัดเป็นผู้รักษาราชการแทน ถ้ามีรองผู้ว่าราชการจังหวัด ผู้ช่วยผู้ว่าราชการจังหวัดหรือปลัดจังหวัดหลายคน ให้ปลัดกระทรวงแต่งตั้งรองผู้ว่าราชการจังหวัด ผู้ช่วยผู้ว่าราชการจังหวัด หรือปลัดจังหวัดคนใดคนหนึ่ง แล้วแต่กรณี เป็นผู้รักษาราชการแทน ถ้าไม่มีทั้งผู้ดำรงตำแหน่งรองผู้ว่าราชการจังหวัด ผู้ช่วยผู้ว่าราชการจังหวัด และปลัดจังหวัด หรือมีแต่ไม่อาจปฏิบัติราชการได้ ให้หัวหน้าส่วนราชการประจำจังหวัด ซึ่งมีอาวุโสตามระเบียบแบบแผนของทางราชการเป็นผู้รักษาราชการแทน ผู้ว่าราชการจังหวัดมีอำนาจและหน้าที่ดังนี้

- (1) บริหารราชการตามกฎหมาย และระเบียบแบบแผนของทางราชการ
- (2) บริหารราชการตามที่คณะรัฐมนตรี กระทรวง ทบวง กรม มอบหมายหรือตามที่นายกรัฐมนตรีสั่งการในฐานะหัวหน้ารัฐบาล
- (3) บริหารราชการตามคำแนะนำและคำสั่งชี้แจงของผู้ตรวจราชการกระทรวงในเมื่อไม่ขัดต่อกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ หรือคำสั่งของกระทรวง ทบวง กรม มิติของคณะรัฐมนตรีหรือการสั่งการของนายกรัฐมนตรี
- (4) กำกับดูแลการปฏิบัติราชการอันมิใช่ราชการส่วนภูมิภาค ของข้าราชการซึ่งประจำอยู่ในจังหวัดนั้น ยกเว้นข้าราชการทหาร ข้าราชการฝ่ายตุลาการ



ข้าราชการฝ่ายอัยการ ข้าราชการพลเรือนในมหาวิทยาลัย ข้าราชการในสำนักงานตรวจเงินแผ่นดินและข้าราชการครู ให้ปฏิบัติราชการให้เป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ หรือคำสั่งของกระทรวง ทบวง กรม หรือมติของคณะรัฐมนตรีหรือการสั่งการของนายกรัฐมนตรีหรือยับยั้งการกระทำใด ๆ ของข้าราชการในจังหวัดที่ขัดต่อกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ หรือคำสั่งของกระทรวง ทบวง กรม มติของคณะรัฐมนตรี หรือการสั่งการของนายกรัฐมนตรี ไว้ชั่วคราวแล้วรายงานกระทรวง ทบวง กรม ที่เกี่ยวข้อง

- (5) ประสานงานและร่วมมือกับข้าราชการทหาร ข้าราชการฝ่ายตุลาการ ข้าราชการฝ่ายอัยการ ข้าราชการฝ่ายพลเรือนในมหาวิทยาลัย ข้าราชการในสำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน และข้าราชการครู ผู้ตรวจราชการ และหัวหน้าส่วนราชการในระดับเขตหรือภาค ในการพัฒนาจังหวัดหรือป้องกันภัยพิบัติสาธารณะ
- (6) เสนอบประมาณต่อกระทรวงที่เกี่ยวข้องตามโครงการ หรือแผนพัฒนาจังหวัด และรายงานให้กระทรวงมหาดไทยทราบ
- (7) ควบคุมดูแลการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นในจังหวัดตามกฎหมาย
- (8) กำกับการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานองค์การของรัฐบาลหรือรัฐวิสาหกิจ ในการนี้ให้มีอำนาจทำรายงานหรือแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานขององค์การของรัฐบาลหรือรัฐวิสาหกิจ ต่อรัฐมนตรีเจ้าสังกัดองค์การของรัฐบาลหรือรัฐวิสาหกิจ
- (9) บรรลุ แต่งตั้ง ให้บำเหน็จ และลงโทษข้าราชการส่วนภูมิภาคในจังหวัดตามกฎหมายและตามที่ปลัดกระทรวง ปลัดทบวง หรืออธิบดีมอบหมาย การยกเว้นจำกัด หรือตัดทอน อำนาจหน้าที่ของผู้ว่าราชการจังหวัดในการบริหารราชการในจังหวัด หรือให้ข้าราชการของส่วนราชการใด มีอำนาจหน้าที่ในการบริหารราชการส่วนภูมิภาคเช่นเดียวกับผู้ว่าราชการจังหวัดจะกระทำได้โดยตราเป็นพระราชบัญญัติ ให้แบ่งส่วนราชการของจังหวัดดังนี้
  - (1) สำนักงานจังหวัด มีหน้าที่เกี่ยวกับราชการทั่วไปและการวางแผนพัฒนาจังหวัดของจังหวัดนั้น มีหัวหน้าสำนักงานจังหวัดเป็นผู้บังคับบัญชาข้าราชการและรับผิดชอบในการปฏิบัติราชการของสำนักงานจังหวัด
  - (2) ส่วนต่าง ๆ ซึ่งกระทรวง ทบวง กรม ได้จัดตั้งขึ้น มีหน้าที่เกี่ยวกับราชการของกระทรวง ทบวง กรม นั้น ๆ มีหัวหน้าส่วนราชการประจำจังหวัดนั้น ๆ เป็นผู้ปกครองบังคับบัญชาการรับผิดชอบ

## สภาพทั่วไป

### ที่ตั้งและอาณาเขต

จังหวัดกาฬสินธุ์ตั้งอยู่ตอนกลางของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ระหว่างเส้นละติจูด (เส้นรุ้ง) ที่ 16-17 องศาเหนือและ ลองติจูด(เส้นแวง) ที่ 103-104 องศาตะวันออก ห่างจากกรุงเทพมหานคร โดยทางรถยนต์ประมาณ 519 กิโลเมตร มีเนื้อที่ประมาณ 6,946.746 ตร.กม. หรือประมาณ 4,341,716 ไร่หรือร้อยละ 4.5 ของพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีอาณาเขตติดต่อกับจังหวัดใกล้เคียงดังนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ	จังหวัดสกลนคร และ จังหวัดอุดรธานี โดยมีลำน้ำป่าวและห้วยลำพันชาดเป็นแนวกันแบ่งเขต
ทิศใต้	ติดต่อกับ	จังหวัดร้อยเอ็ดและจังหวัดมหาสารคาม
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ	จังหวัดสกลนครและจังหวัดมุกดาหาร โดยมีสันปันน้ำของเทือกเขาภูพานเป็นแนวแบ่งเขต
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ	จังหวัดมหาสารคาม โดยมีลำน้ำชีเป็นเส้นแบ่งเขตและบางส่วนติดต่อกับจังหวัดขอนแก่น



### ลักษณะภูมิประเทศ

จังหวัด กาฬสินธุ์ มีลักษณะภูมิประเทศเป็นภูเขาสูงจนถึงที่ราบลุ่มมีน้ำแข็ง ดังนั้น ลักษณะภูมิประเทศโดยทั่วไปของจังหวัดกาฬสินธุ์สามารถแบ่งลักษณะ ภูมิประเทศได้ 5 ลักษณะ ดังนี้

1. พื้นที่ที่เป็นภูเขา ได้แก่ เทือกเขาภูพาน ซึ่งมีระดับความสูงจากระดับน้ำทะเลปานกลาง 200 – 500 เมตร อยู่ทางทิศตะวันออก และทิศเหนือของจังหวัดในพื้นที่ของอำเภอ สมเด็จ , อำเภอเขาวง , อำเภอกุฉินารายณ์ ,อำเภอห้วยผึ้ง บริเวณนี้เป็นแหล่งต้นน้ำลำธารที่สำคัญได้แก่ ลำน้ำปาว ,ลำน้ำพาน

2. สภาพที่เป็นหุบเขา อยู่ในเขตอำเภอเขาวง มีลักษณะเป็นที่ราบระหว่าง หุบเขา สภาพเป็นลูกคลื่น สูงจากระดับน้ำทะเลปานกลาง 175 – 250 เมตร มีลักษณะเป็นพื้นที่ลูกคลื่นลอนตื้น อยู่ในเขตอำเภอกำกันโท อำเภอ สหัสขันธ์ บริเวณทิศเหนือของอำเภอขามเฒ่า ทิศใต้ของอำเภอสมเด็จ และบางส่วนของอำเภอห้วยผึ้ง

3. สภาพเป็นลูกคลื่น สูงจากระดับน้ำปานกลาง 175 – 250 เมตร มีลักษณะเป็นลูกคลื่นลอนตื้น อยู่ในเขตอำเภอกำกันโท อำเภอ สหัสขันธ์ บริเวณทิศเหนือของอำเภอขามเฒ่า ทิศใต้ของอำเภอสมเด็จ และบางส่วนของอำเภอห้วยผึ้ง

4. สภาพค่อนข้างราบ มีระดับน้ำทะเลปานกลาง 150 – 170 เมตร อยู่ในบริเวณอำเภอเมือง อำเภอขามเฒ่า บางส่วนของทิศใต้ของอำเภอ สหัสขันธ์ ทางทิศตะวันออกของอำเภอสมเด็จ และอำเภอห้วยผึ้ง

5. สภาพพื้นที่ราบลุ่มริมฝั่งน้ำ เป็นที่ราบริมฝั่งแม่น้ำชี ลำน้ำปาว ลำน้ำพาน มีความสูงจากระดับน้ำทะเลปานกลาง 140 – 150 เมตร อยู่ในอำเภอกมลาไสย บางส่วนของอำเภอเมือง และอำเภอขามเฒ่า

### ลักษณะภูมิอากาศและอุทกนิยวิทยา

ภูมิ อากาศโดยทั่วไปของจังหวัดกาฬสินธุ์ จะมีลักษณะคล้ายคลึงกับจังหวัดอื่น ๆ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ คือ มีอากาศร้อน และค่อนข้างหนาวในฤดูหนาว ส่วนฤดูฝนจะมีฝนตกชุกในช่วงเดือนพฤษภาคมถึงเดือนตุลาคม จังหวัดกาฬสินธุ์มีฝนตกเฉลี่ย 1,509 มิลลิเมตร/ปี อุณหภูมิต่ำสุด 16.8 องศาเซลเซียส และ อุณหภูมิสูงสุด 36 องศาเซลเซียส

## โครงสร้างพื้นฐาน

**การขนส่งและการคมนาคม** จังหวัดกาฬสินธุ์ มีการคมนาคมขนส่งติดต่อกับจังหวัดต่าง ๆ ดังนี้

**ทางรถไฟ** ต้องลงที่จังหวัดขอนแก่น แล้วต่อรถโดยสารจากจังหวัดขอนแก่นเข้าจังหวัดกาฬสินธุ์ ระยะทางประมาณ 77 กิโลเมตร

**ทางอากาศ** ต้องลงที่จังหวัดขอนแก่น แล้วต่อรถโดยสารจากจังหวัดขอนแก่นเข้าจังหวัดกาฬสินธุ์ ระยะทางประมาณ 83 กิโลเมตร

**ทางรถยนต์** สามารถใช้เส้นทางติดต่อทั้งภายในจังหวัด และจังหวัดใกล้เคียง ตลอดจนถึงกรุงเทพมหานคร ได้อย่างสะดวก

### ด้านสาธารณูปโภค

**การประปา** มีกิจการประปาทั้งหมด 3 แห่ง ดำเนินการโดยการประปาส่วนภูมิภาคจังหวัดกาฬสินธุ์

**การไปรษณีย์โทรเลข** มีที่ทำการไปรษณีย์โทรเลข 18 แห่ง ให้บริการด้านสื่อสารไปรษณีย์ภัณฑ์ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ

**โทรศัพท์** ในปีงบประมาณ 2551 มีชุมสายโทรศัพท์ 20 ชุมสาย จำนวนเลขหมายโครงข่ายของ TOT จำนวน 15,177 เลขหมาย โครงข่าย TT&T จำนวน 6,139 เลขหมาย เลขหมายที่เปิดใช้แล้วในส่วนของโครงข่าย TOT จำนวน 14,597 เลขหมาย และโครงข่าย TT&T จำนวน 5,199 เลขหมาย โดยประเภทผู้เข้าส่วนมากเป็นบ้านพักอาศัย ธุรกิจต่างๆ และ ส่วนราชการ ตามลำดับ ที่มา : บ.ทีโอที จำกัด จำกัด (มหาชน) ข้อมูล ณ 1 ธันวาคม 2551

**ไฟฟ้า** จังหวัดกาฬสินธุ์ มีไฟฟ้าใช้กระจายไปเกือบทุกหมู่บ้านในจังหวัดกาฬสินธุ์ และ ในปี 2551 จำนวนครัวเรือนที่มีไฟฟ้าใช้ คิดเป็นร้อยละ 97 ของครัวเรือนทั้งหมด

## สภาพทางสังคม

### การศึกษา

ในปี 2556 จังหวัดกาฬสินธุ์แบ่งเขตพื้นที่การศึกษาเป็น 3 เขตพื้นที่การประถมศึกษา และ 1 เขตพื้นที่มัธยมศึกษา มีสถานศึกษารวมทั้งสิ้น 632 แห่ง มีครู อาจารย์ 8,055 คน มีนักเรียน นิสิต นักศึกษา 126,891 คน มีอัตราส่วน ครู อาจารย์ ต่อนักเรียน นิสิต นักศึกษา เป็น 1:16 มีการจัดการศึกษาออกเป็น 2 ระบบ คือ การศึกษาในระบบโรงเรียนและการศึกษานอกระบบโรงเรียน (ที่มา : สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1,2,3 และ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 24)

### การศาสนา

ประชากรส่วนใหญ่ของจังหวัดกาฬสินธุ์นับถือศาสนาพุทธจึงมีวัดและสำนักสงฆ์ในพุทธศาสนากระจายอยู่ทั่วไปในจังหวัด มีวัดจำนวนทั้งสิ้น 804 แห่ง พุทธศาสนิกชน 983,627 คน นอกนั้นเป็น คริสต์ศาสนิกชน จำนวน 1,395 คน และอิสลาม จำนวน 62 คน

(ที่มา : สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดกาฬสินธุ์ ข้อมูล ณ วันที่ 30 กันยายน 2556)

### การสาธารณสุข

โรงพยาบาลของรัฐ 14 แห่ง

โรงพยาบาลทั่วไป	ขนาด	540	เตียง	จำนวน	1	แห่ง
โรงพยาบาลชุมชน	ขนาด	90	เตียง	จำนวน	3	แห่ง
	ขนาด	60	เตียง	จำนวน	4	แห่ง
	ขนาด	30	เตียง	จำนวน	6	แห่ง
โรงพยาบาลเอกชน	ขนาด	50	เตียง	จำนวน	1	แห่ง
สำนักงานสาธารณสุขชุมชน				จำนวน	18	แห่ง
โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล				จำนวน	157	แห่ง
คลินิกทั่วไป				จำนวน	124	แห่ง

สาเหตุการป่วยผู้ป่วยนอก ที่สำคัญ 3 อันดับแรก (อัตราต่อประชากรแสนคน)

1. โรคเบาหวาน 3,236.47
2. โรคความดันโลหิตสูง 2,476.63
3. โรคหัวใจขาดเลือด 76.71

สาเหตุการป่วยผู้ป่วยใน ที่สำคัญ 3 อันดับแรก (อัตราต่อประชากรแสนคน)

1. โรคความผิดปกติเกี่ยวกับต่อมไร้ท่อและเมตะบอลิซึมอื่นๆ 402.60
2. โรคเบาหวาน 282.61
3. โรคความดันโลหิตสูง 259.77

สาเหตุการตายที่สำคัญ 3 อันดับแรก (อัตราต่อประชากรแสนคน)

1. โรคเนื้อร้ายที่ตับ และท่อน้ำดีในตับ 23.55
2. โรคเบาหวาน 23.45
3. โรคหัวใจขาดเลือด 7.41

(ที่มา : สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดกาฬสินธุ์ ข้อมูล ณ วันที่ 30 กันยายน 2556)

### สภาพเศรษฐกิจ

**สภาพเศรษฐกิจ** โดยทั่วไปและผลิตภัณฑ์มวลรวม สภาพทางเศรษฐกิจของจังหวัดกาฬสินธุ์ ใน ปี 2554 พบว่า

**ประชากร** ของจังหวัดมีรายได้เฉลี่ยต่อคน 42,775 บาทต่อปี รายได้ส่วนใหญ่มาจากภาคเกษตรกรรม การล่าสัตว์และป่าไม้ ร้อยละ 23.37 คิดเป็นมูลค่า 10,117 ล้านบาท

**รองมาเป็นภาคอุตสาหกรรม** ร้อยละ 19.48 คิดเป็นมูลค่า 8,432 ล้านบาท และ ภาคการศึกษา ร้อยละ 17.07 คิดเป็นมูลค่า 7,391 ล้านบาท สำหรับสาขาค้าปลีกค้าส่งอยู่ลำดับที่ 4 ร้อยละ 9.12 คิดเป็นมูลค่า 3,949 ล้านบาท

**หมายเหตุ :** ข้อมูลผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดกาฬสินธุ์ ล่าสุดปี 2554 จากสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ

(ที่มา : สำนักงานคลังจังหวัดกาฬสินธุ์ ข้อมูล ณ วันที่ 6 พฤศจิกายน 2556)

### การเกษตรกรรม

จังหวัดกาฬสินธุ์ มีพื้นที่ทำการเกษตรทั้งสิ้น 2,603,749 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 59.97 ของพื้นที่ทั้งจังหวัด แบ่งการใช้ประโยชน์ที่ดินเป็นพื้นที่ทำนาจำนวน 1,598,592 ไร่ (ร้อยละ 61.40 ของพื้นที่การเกษตร) พื้นที่ทำไร่ จำนวน 710,633 ไร่ (ร้อยละ 27.29 ของพื้นที่การเกษตร) พื้นที่ไม้ผลไม้อื่นจำนวน 173,497 ไร่ (ร้อยละ 6.66 ของพื้นที่การเกษตร) พื้นที่ปลูกพืชผักจำนวน 8,418 ไร่ (ร้อยละ 0.32 ของพื้นที่การเกษตร) พื้นที่ไม้ดอกไม้ประดับจำนวน 113 ไร่ (ร้อยละ 0.004 ของพื้นที่การเกษตร) และพื้นที่ปลูกสมุนไพรจำนวน 57 ไร่ (ร้อยละ 0.002 ของพื้นที่การเกษตร) นอกจากนี้ยังมีพื้นที่ทำการเกษตรอื่นๆ จำนวน 112,484 ไร่ (ร้อยละ 4.32 ของพื้นที่การเกษตร)

ปีการผลิต 2555/56 จังหวัดกาฬสินธุ์มีการเพาะปลูกพืชเศรษฐกิจที่สำคัญ ได้แก่ ข้าว มันสำปะหลัง อ้อยโรงงาน ยางพารา และอื่นๆ ดังนี้

**ข้าว** มีพื้นที่ปลูกข้าวนาปีทั้งสิ้น 1,584,251 ไร่ แยกเป็นข้าวเหนียว 1,009,953 ไร่ ผลผลิต 291,223 ตัน ผลผลิตเฉลี่ย 362.57 กิโลกรัมต่อไร่ และพื้นที่ปลูกข้าวเจ้า 574,298 ไร่ ผลผลิต 178,673 ตัน ผลผลิตเฉลี่ย 358.41 กิโลกรัมต่อไร่ พื้นที่ที่เหลือจำนวน 14,341 ไร่ บางส่วนเป็นพื้นที่ทำนาที่ถูกปล่อยว่างเปล่า ใช้เป็นที่เลี้ยงสัตว์ และบางส่วนใช้ในกิจกรรมอื่นๆ เช่น การเลี้ยงกุ้ง ก้ามกราม การเลี้ยงปลา ฯลฯ และในช่วงฤดูแล้ง ยังมีการทำนาปรังในพื้นที่รวม 53,295 ไร่ แยกเป็นพื้นที่ข้าวเหนียวนาปรัง 10,301 ไร่ ผลผลิตรวมประมาณ 6,185 ตัน และพื้นที่ข้าวเจ้านาปรัง 42,994 ไร่ ผลผลิตรวมประมาณ 25,286 ตัน

**พืชไร่** มีพื้นที่ทำไร่จำนวน 710,633 ไร่ ใช้เป็นพื้นที่ปลูกมันสำปะหลัง 259,551 ไร่ ผลผลิตรวม 835,617 ตัน พื้นที่ปลูกอ้อยโรงงาน 419,286 ไร่ ผลผลิตรวม 4,334,065 ตัน ส่วนที่เหลืออีกประมาณ 31,796 ไร่ ใช้ในการผลิตพืชไร่อื่นๆ เช่น ถั่วลิสง ยาสูบเตอร์กิส เป็นต้น

**ไม้ผลไม่ยืนต้น** มีพื้นที่ปลูก 173,497 ไร่ ใช้ในการปลูกยางพารา 141,343 ไร่ แบ่งเป็นพื้นที่กรี๊ดได้ 44,299 ไร่ และพื้นที่ยังไม่ให้ผล 97,044 ไร่ มีผลผลิตรวมประมาณ 9,785 ตัน และผลผลิตเฉลี่ย 220.88 กิโลกรัมต่อไร่ พื้นที่ที่เหลืออีก 32,154 ไร่ ใช้เป็นพื้นที่ปลูกไม้ผลไม่ยืนต้นอื่นๆ เช่น กัลย มะม่วง พุทรา และยูคาลิปตัส เป็นต้น  
(ที่มา : สำนักงานเกษตรจังหวัดกาฬสินธุ์ ข้อมูล ณ วันที่ 28 พฤศจิกายน 2556)

### **การปศุสัตว์**

การเลี้ยงสัตว์ในจังหวัดส่วนใหญ่ประมาณร้อยละ 95 จะเป็นการเลี้ยงในฟาร์มขนาดเล็ก (รายย่อย) โดยมีฟาร์มปศุสัตว์ที่ได้มาตรฐานเพียง 28 ฟาร์ม ได้แก่ ฟาร์มมาตรฐานไก่เนื้อ 10 ฟาร์ม ฟาร์มมาตรฐานไข่ไก่ 2 ฟาร์ม ฟาร์มมาตรฐานสุกร 15 ฟาร์ม และฟาร์มมาตรฐานโคนม 1 ฟาร์ม

การค้าส่วนใหญ่จะเป็นการค้าขายในตลาดท้องถิ่นเท่านั้น สำหรับราคาที่เกษตรกรขายได้ในปี 2556 ราคาสุกร ราคาเพิ่มขึ้นร้อยละ 5.11 ไก่เนื้อราคาตลาดลงร้อยละ 1.40 โคเนื้อราคาเพิ่มขึ้นร้อยละ 21.10 ในด้านสถิติจำนวนการเลี้ยงสัตว์ ปี 2556 ในจังหวัดชนิดต่างๆ แยกได้ดังนี้

**โคเนื้อ** จำนวนโคเนื้อ ณ วันที่ 1 มกราคม 2556 มีทั้งสิ้น 71,929 ตัว ลดลงร้อยละ 58.10 และมีปริมาณการผลิตโคเนื้อระหว่างปี 13,811 ตัว ลดลงจากปี 2555 ร้อยละ 23.10 การเลี้ยงส่วนใหญ่ ในพื้นที่อำเภอเมืองกาฬสินธุ์ อำเภอกุฉินารายณ์ อำเภอสมเด็จ อำเภอยางตลาด อำเภอเขาวง ข้อมูลตลาดนัด ปี 2556 จังหวัดกาฬสินธุ์ มีตลาดนัดโค-กระบือ 5 แห่ง ได้แก่อำเภอเมืองกาฬสินธุ์ 1 แห่ง อำเภอยางตลาด 1 แห่ง อำเภอสมเด็จ 1 แห่ง อำเภอกุฉินารายณ์ 1 แห่ง อำเภอนาคู 1 แห่ง ซึ่งการซื้อขายส่วนใหญ่ จะเป็นการซื้อ-ขายโคเนื้อ

**สุกร** จำนวนสุกร ณ วันที่ 1 มกราคม 2556 มีทั้งสิ้น 48,136 ตัว จำนวนคร้วเรือนเกษตรกรผู้เลี้ยงสุกร 3,612 คร้วเรือน และมีปริมาณการผลิตสุกรในระหว่างปี จำนวน 51,268 ตัว เพิ่มขึ้นร้อยละ 23,40 เมื่อเทียบกับปี 2555

**ไก่** แยกได้ ดังนี้

**ไก่เนื้อ** จำนวนไก่เนื้อ ณ วันที่ 1 มกราคม 2556 มีทั้งสิ้น 72,723 ตัว จำนวนคร้วเรือนเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อ 404 คร้วเรือน และมีปริมาณการผลิตไก่เนื้อในระหว่างปี 760,000 ตัว เพิ่มขึ้นร้อยละ 5.12 เมื่อเทียบกับปี 2555

**ไก่พื้นเมือง** จำนวนไก่พื้นเมือง ณ วันที่ 1 มกราคม 2556 มีทั้งสิ้น 1,217,060 ตัว จำนวนคร้วเรือนเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่พื้นเมือง 55,356 คร้วเรือน  
(ที่มา : สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดกาฬสินธุ์ ข้อมูล ณ เดือนมกราคม 2556)

### **การประมง**

สัตว์น้ำจากการเพาะเลี้ยงที่สำคัญของจังหวัดกาฬสินธุ์ ได้แก่ กุ้งก้ามกราม ปลานิล ดังนี้

- เกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้งก้ามกรามในจังหวัด จำนวน 1,295 ราย แบ่งเป็นพื้นที่การเลี้ยง 6,220 ไร่ จำนวน 1,295 บ่อ

- เกษตรกรผู้เลี้ยงปลาน้ำจืด จำนวน 12,907 ราย พื้นที่การเลี้ยง 23,833.54 ไร่ ผู้เลี้ยงปลาในกระชัง จำนวน 1,533 ราย 4,600 กระชัง พื้นที่การเลี้ยง 60 ไร่

(ที่มา : สำนักงานประมงจังหวัดกาฬสินธุ์ ข้อมูล ณ วันที่ 25 พฤศจิกายน 2556)

### **การอุตสาหกรรม**

โรงงานอุตสาหกรรมในจังหวัดกาฬสินธุ์มีทั้งสิ้น 534 โรงเรียน ส่วนใหญ่เป็นอุตสาหกรรมทางการเกษตร 145 โรงงาน เช่น โรงสีข้าว 96 แห่ง โรงงานอุตสาหกรรมเกษตรอื่นๆ 49 แห่ง  
(ที่มา : สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดกาฬสินธุ์ ข้อมูล ณ วันที่ 8 พฤศจิกายน 2556)

### **ทรัพยากรป่าไม้**

จังหวัดกาฬสินธุ์ มีพื้นที่ทั้งหมด ๔,๓๔๑,๗๑๘.๗๕ ไร่ ในปี ๒๕๕๖ มีพื้นที่ป่าไม้ ๔๘๐,๒๑๕.๒๐ ไร่ หรือประมาณ ๑๑.๐๖% ของพื้นที่ทั้งหมดของจังหวัดกาฬสินธุ์



## อุทยานแห่งชาติ

จังหวัดกาฬสินธุ์ มีอุทยานแห่งชาติ ๒ แห่ง คือ

๑. อุทยานแห่งชาติภูพาน มีพื้นที่ครอบคลุมท้องที่ อำเภอพรรณานิคม อำเภอเมือง อำเภอกุดบาก อำเภอภูพาน จังหวัดสกลนคร และอำเภอสมเด็จ อำเภอห้วยผึ้ง จังหวัดกาฬสินธุ์ มีพื้นที่ ๔๑๕,๔๓๙ ไร่ มีพื้นที่อยู่ในเขตจังหวัดกาฬสินธุ์ ๕๗,๕๐๐ ไร่

๒. อุทยานแห่งชาติภูผาเหล็ก มีพื้นที่ครอบคลุมท้องที่อำเภอส่องดาว อำเภวาริชภูมิ อำเภอกุดบาก อำเภอภูพาน จังหวัดสกลนคร อำเภอวังสามหมอ จังหวัดอุดรธานี และอำเภอสมเด็จ อำเภอกำแพง จังหวัดกาฬสินธุ์ มีพื้นที่ป่า ประมาณ ๒๕๒,๘๘๘ ไร่ มีพื้นที่อยู่ในเขตจังหวัดกาฬสินธุ์ ๙๑,๘๑๐ ไร่

## เขตห้ามล่าสัตว์ป่า

จังหวัดกาฬสินธุ์มีเขตห้ามล่าสัตว์ป่า ๒ แห่ง คือ

๑. เขตห้ามล่าสัตว์ป่าถ้ำน้ำทิพย์ อยู่ในท้องที่อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ มีพื้นที่ประมาณ ๑๑,๒๕๐ ไร่

๒. เขตห้ามล่าสัตว์ป่าลำปาว อยู่ท้องที่อำเภอเมืองกาฬสินธุ์ อำเภอสหัสขันธ์ อำเภอท่าคันโท อำเภอหนองกุงศรี อำเภอยางตลาด อำเภอสามชัย อำเภอห้วยเม็ก จังหวัดกาฬสินธุ์ อำเภอวังสามหมอ อำเภอศรีธาตุ อำเภอกุมวาปี จังหวัดอุดรธานี มีเนื้อที่ประมาณ ๒๑๐,๙๓๘ ไร่ สภาพโดยทั่วไปเป็นพื้นที่น้ำทะเลสาบทั้งหมดของเขื่อนลำปาว โดยมีป่าเต็งรัง ประมาณ ๑,๖๐๐ ไร่ รวมพื้นที่ของสถานีพัฒนาและส่งเสริมการอนุรักษ์สัตว์ป่า

## เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า

จังหวัดกาฬสินธุ์มีเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า ๑ แห่ง คือ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าภูสีฐาน อยู่ในท้องที่อำเภอเขาวง อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ มีเนื้อที่ ประมาณ ๑๘๔,๔๓๓ ไร่

## วนอุทยาน

จังหวัดกาฬสินธุ์มีวนอุทยาน ๓ แห่ง คือ

๑. วนอุทยานภูพระ อยู่ในท้องที่อำเภอท่าคันโท เนื้อที่ประมาณ ๕,๒๕๘ ไร่ อยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติป่าดงมูล

๒. วนอุทยานภูแฝก อยู่ในท้องที่อำเภอห้วยผึ้ง และอำเภอนาคู เนื้อที่ประมาณ ๖,๐๘๘ ไร่ อยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติป่าดงห้วยผา

๓. วนอุทยานน้ำตกตาดสูง (เดิมวนอุทยานภูผาวัว) อยู่ในเขตอำเภอกุฉินารายณ์ เนื้อที่ประมาณ ๔,๙๘๕ ไร่ อยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติป่าดงดำน้อย

### สถานีพัฒนาและส่งเสริมการอนุรักษ์สัตว์ป่า

จังหวัดกาฬสินธุ์ มีสถานีพัฒนาและส่งเสริมการอนุรักษ์สัตว์ป่า จำนวน ๑ แห่ง คือ สถานีพัฒนาและส่งเสริมการอนุรักษ์สัตว์ป่าลำปาว เนื้อที่ประมาณ ๑,๔๒๐ ไร่ มีสภาพป่า ๑,๔๒๐ ไร่ อยู่ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์

ที่มา : สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ข้อมูล ณ วันที่ ๒๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๖ (จากสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ ๘ (ขอนแก่น), ๙ (อุบลราชธานี) ,๑๐ (อุดรธานี))

## การปกครอง

จังหวัดกาฬสินธุ์ ได้แบ่งการปกครองส่วนภูมิภาค

ออกเป็น 18 อำเภอ 135 ตำบล 1,584 หมู่บ้าน 274,274 ครัวเรือน ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

ที่	อำเภอ	ตำบล	หมู่บ้าน	อบต.	เทศบาล	พท. ตร.กม.	ห่างจาก จังหวัด (กม.)	ประชากร			จำนวน ครัวเรือน
								ชาย	หญิง	รวม	
1	เมือง	17	185	1	16	691.524	0	72,371	74,119	146,490	44,004
2	ยางตลาด	15	208	9	8	621.084	16	64,240	65,604	129,844	35,566
3	กมลาไสย	8	111	5	5	317.329	13	34,500	35,531	70,031	18,054
4	สหัสขันธ์	8	85	2	6	316.402	32	21,259	21,336	42,595	11,253
5	กุฉินารายณ์	12	145	9	5	739.247	80	50,578	50,711	101,349	29,277
6	ท่าคันโท	6	60	1	5	393.549	109	18,836	18,750	37,586	10,007
7	สมเด็จ	8	94	6	3	454.095	42	30,842	31,214	62,056	17,389
8	เขาวง	6	71	4	2	205.105	98	17,308	17,575	34,883	12,366
9	ห้วยเม็ก	9	84	7	4	291.011	48	25,545	25,447	50,992	13,684
10	คำม่วง	6	71	5	3	621.005	85	24,522	24,057	48,579	12,662
11	ร่องคำ	3	40	2	1	82.137	38	8,099	8,371	16,470	4,299
12	หนองกุงศรี	9	113	3	7	626.944	62	33,441	33,110	66,551	18,081
13	นามน	5	67	4	2	245.329	42	18,003	18,006	36,009	10,030
14	ห้วยผึ้ง	4	52	2	3	256.832	59	15,312	15,319	30,632	8,286
15	สามชัย	4	47	4	0	550.853	85	12,992	12,570	25,562	6,737
16	นาคู	5	55	5	1	203.092	88	15,638	15,695	31,333	8,731
17	ดอนจาน	5	48	3	2	194.961	27	12,931	12,843	25,774	6,634
18	ฆ้องชัย	5	48	4	1	136.247	28	13,591	13,682	27,273	6,764
<b>รวม</b>		<b>135</b>	<b>1,584</b>	<b>76</b>	<b>74</b>	<b>6,946.746</b>		<b>490,009</b>	<b>494,000</b>	<b>984,009</b>	<b>274,274</b>

ที่มา : ที่ทำการปกครองจังหวัดกาฬสินธุ์ ข้อมูล ณ วันที่ ๖ พฤศจิกายน ๒๕๕๖ สถิติจำนวนประชากร

รายอำเภอ ข้อมูล ณ เดือนมิถุนายน ๒๕๕๖ จาก ฐานข้อมูลสำนักทะเบียนกลาง กรมการปกครอง

## ข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวจังหวัดกาฬสินธุ์

### แหล่งท่องเที่ยวด้านประวัติศาสตร์และโบราณวัตถุ

	<p><b>อนุสาวรีย์พระยาชัยสุนทร ( ท้าวโสมพะมิตร )</b></p> <p>ตั้งอยู่หน้าทำการไปรษณีย์ โทรเลขจังหวัดกาฬสินธุ์ เป็นอนุสาวรีย์หล่อด้วยสัมฤทธิ์เท่าตัวจริง ยืนบนแท่น มือขวาถือกาน้ำ มือซ้ายถือดาบอาญาสิทธิ์ ชาวกาฬสินธุ์ได้สละทรัพย์ก่อสร้างอนุสาวรีย์ เพื่อเป็นการแสดงกตเวทิตาคุณต่อผู้ให้กำเนิดเมืองกาฬสินธุ์</p>
	<p><b>พระพุทธสถานภูปอ</b></p> <p>ตั้งอยู่ตำบลภูปอ อำเภอเมืองกาฬสินธุ์ ห่างจากจังหวัดกาฬสินธุ์ไปทางทิศเหนือประมาณ 28 กิโลเมตร ไปทางอำเภอสมเด็จหรืออำเภอสหัสขันธ์ เป็นที่ประดิษฐานพระพุทธรูปโบราณปางไสยาสน์ฝีมือช่างจากสมัยทวารวดีจำหลักบนหน้าผา 2 องค์ เป็นที่เคารพบูชาของชาวจังหวัดกาฬสินธุ์และใกล้เคียง องค์แรกประดิษฐานอยู่บนเชิงเขาทางขึ้น องค์ที่สอง ประดิษฐานอยู่บนภูปอนอก จาก ภูปอจะเป็นที่ประดิษฐานของพระพุทธรูปปางไสยาสน์อันศักดิ์สิทธิ์แล้วยัง เป็นสถานที่ที่มีทิวทัศน์ตามธรรมชาติที่สวยงามเหมาะแก่การพักผ่อนหย่อนใจอย่างยิ่ง</p>
	<p><b>พระพุทธไสยาสน์ถ้ำภูค่าง</b></p> <p>อยู่บ้านนาสีนวล ตำบลโนนศิลา อำเภอสหัสขันธ์ ห่างจากตลาดสหัสขันธ์ประมาณ 6 กิโลเมตร บริเวณถ้ำภูค่างแต่เดิมเป็นสถานที่สำคัญทางศาสนาแห่งหนึ่งปัจจุบันเป็นเพียง วัดเล็กๆเป็นที่ประดิษฐานพระพุทธไสยาสน์ภูค่างซึ่งเป็นพระพุทธรูปที่แปลกจากพระนอนทั่วไป คือ ไสยาสน์ตะแคงซ้าย ไม่มีพระเกตุมาลา พระนอนองค์นี้มีประวัติว่าสร้างขึ้น เมื่อปี พ.ศ. 2235 เป็นพระโมคคัลลาน เป็นที่เคารพของชาวบ้านทั่วไป มีงานนมัสการปิดทองในวันตรุษสงกรานต์ทุกปี</p>



### พุทธสถานภูสิงห์

ตั้งอยู่บนยอดเขาภูสิงห์ อำเภอสหัสขันธ์ ใกล้ตลาด สหัสขันธ์ห่างจากจังหวัด 34 กม. มีทางขึ้น 2 ทาง คือ ทางลาดยางคดเคี้ยวขึ้นตามไหล่เขาทางทิศตะวันตก และทางเดินเท้า ทำเป็นบันได 104 ขั้น ทางทิศตะวันออก เป็นสถานที่พักผ่อนที่ร่มรื่น ล้อมรอบด้วยธรรมชาติ ทั้งยังมองเห็นทิวทัศน์ของทุ่งนาหมู่บ้าน และน้ำในเขื่อนลำปาวอันสวยงามอีกด้วย พุทธสถานภูสิงห์เป็นที่ประดิษฐานพระพรหมภูมิปาโล ซึ่งเป็นพระพุทธรูปปางมารวิชัย หน้าตักกว้าง 10.5 เมตร มีพุทธลักษณะสง่างามเป็นพระพุทธรูปที่ใหญ่ที่สุดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือสร้างเมื่อปี พ.ศ. 2511



### เมืองฟ้าแดดสงยาง

ตั้งอยู่ในเขตอำเภอกมลาไสย ห่างจากตัวจังหวัดประมาณ 20 กม. มีซากอิฐปูนดิน คูเมืองสองชั้น มีลักษณะเป็นท่อน้ำที่พอมองเห็นคือพระธาตุยาकुผังเมืองรูปไข่แบบทวาราวดีแต่มีตัวเมืองสองชั้นเชื่อว่าเกิดจากการขยายตัวเมืองชวานามักขุดพบใบเสมา หินทรายมีลวดลายบ้างไม่มีบ้างที่ขึ้นทะเบียนไว้ทางกรมศิลปากร 130 แผ่น พระพิมพ์ดินเผา มีลักษณะเป็นอิทธิพลของสกุลช่างคุปตะรุ่นหลัง อายุประมาณ 1,000 – 2,000 ปี มีอยู่ทั่วไปนอกจากนี้ยังพบกลองยาสูบดินเผา ลวดลายอมราวดี ก้านขดเป็นรูปตัวมังกร อายุ 7,000 ปีที่น่าสนใจคือกลองยาสูบชนิดเดียวกันแต่ทำด้วยทองสัมฤทธิ์อายุประมาณ 5,000 – 6,000 ปี ซึ่งเป็นเครื่องยืนยันว่ายุคโลหะของสุวรรณภูมิได้เริ่มมาก่อนทุก ๆ แห่งในโลกนี้



### พระธาตุยาकु

ตั้งอยู่กลางทุ่งนาทิศเหนือบ้านเสมา อำเภอกมลาไสย ห่างจากจังหวัดกาฬสินธุ์ ประมาณ 19 กิโลเมตร เป็นศิลปะการก่อสร้างแบบทวารวดีทำด้วยอิฐดิน ฐานเป็นรูป 8 เหลี่ยมย่อมุมไม้สิบสองขนาดฐานกว้าง 10 เมตร ยาว 10 เมตร สร้างซ้อนกันเป็นลักษณะแบบจตุรมุข สูงจากฐานถึงยอด 8 เมตร เชื่อกันว่าเป็นเจดีย์บรรจุอัฐิของพระเถระผู้ใหญ่ที่ชาวเมืองเคารพนับถือ



### ใบเสมาบ้านก้อม

ตั้งอยู่บ้านเสมาตำบลหนองแปน อำเภอกมลาไสย (อยู่ภายในเมืองฟ้าแดดสงยาง) ทำด้วยศิลาแลง กว้าง 1 ศอก หนา 8 นิ้ว รวม 29 แผ่น และทำด้วยศิลาแลง จำหลักฐานเป็นเทวดาผู้ชาย 1 หลัก ผู้หญิงยืนเคียงกัน 1 หลัก กว้าง 1 ศอกคืบ ยาว 3 ศอก หนา 8 นิ้ว 1 แผ่น



### พิพิธภัณฑ์สิรินธร หรือ อุทยานโลกไดโนเสาร์ภูกุ่มข้าว

ตั้งอยู่บริเวณเชิงเขาภูกุ่มข้าว วัดป่าสักกะวัน อ.สหัสขันธ์ จ.กาฬสินธุ์ เป็นแหล่งค้นพบซากโครงกระดูกของไดโนเสาร์ ซึ่งมีอายุกว่า 150 ล้านปี ที่มีความสมบูรณ์ และมากที่สุดในประเทศไทย (มากกว่า 700 ชิ้น) สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ได้เสด็จมาเปิดเมื่อวันที่ 9 ธันวาคม พ.ศ. 2551 เปิดให้นักท่องเที่ยวเข้าชมทุกวันตั้งแต่เวลา 8.00-17.00 น.



### รอยเท้าไดโนเสาร์

จังหวัดกาฬสินธุ์ค้นพบรอยเท้าไดโนเสาร์เมื่อวันที่ 16 พฤศจิกายน 2539 บริเวณกลางลานหินร่องน้ำห้วยวังเครือจาน เขิงเขาภูแฝก เทือกเขาภูพาน บ้านน้ำคำ ตำบลภูแล่นช้างอำเภอนาคู จังหวัดกาฬสินธุ์ เป็นรอยเท้าไดโนเสาร์ประเภทเทอร์โรพอส จัดอยู่ในกลุ่มคาร์โนซอร์ ชนิดกินเนื้อ อายุประมาณ 140 ล้านปี ซึ่งลักษณะรอยเท้ามีความชัดเจนถึง 7 รอย ขณะนี้อยู่ระหว่างการพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญอีกแห่งหนึ่งของจังหวัดกาฬสินธุ์ นอกจากนี้ยังจุดพบซากกระดูกโครงกระดูกที่วัดบ้านนาไคร้ อำเภอกุฉินารายณ์ และที่เชิงเขาวัดภูป้อ อำเภอเมืองกาฬสินธุ์



### หมู่บ้านพัฒนาวัฒนธรรมผู้ไทยบ้านโคกโก่ง

อำเภอกุฉินารายณ์ ห่างจากจังหวัดประมาณ 90 กม.ได้รับรางวัลชนะเลิศหมู่บ้านวัฒนธรรมดีเด่นแบบ HOMESTAY



### พิพิธภัณฑ์ของดีเมืองกาฬสินธุ์

ศาลากลางจังหวัด (อาคารเดิม) จัดตั้งเป็นศูนย์สาธิตอาชีพหัตถกรรมจังหวัดกาฬสินธุ์ ประกอบด้วยห้องจัดแสดงนิทรรศการต่าง เช่น ห้องประวัติของจังหวัดกาฬสินธุ์ ห้องวิถีชีวิตชาวผู้ไทยในอดีต ที่มีหัตถกรรมพื้นบ้านต่าง ๆ จัดแสดงไว้ห้องเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระนางเจ้าฯพระบรมราชินีนาถ ห้องวิถีชีวิตการทำนาชาวนากาฬสินธุ์ ห้องโชว์แพรวา ห้องจัดแสดงผลผลิตทางการเกษตร และห้องจำหน่ายผ้าไหม สินค้าของที่ระลึกต่าง ๆ ของจังหวัด

	<p><b>พุทธอุทยานอ่างเก็บน้ำห้วยสังเคียบ</b></p> <p>อ.สมเด็จ (ห่างจากจังหวัดประมาณ 42 กม.) นอกจากจะเป็นสถานที่ท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่สวยงามแล้วยังเป็นที่ประดิษฐานพระพุทธรูปสมเด็จพระนเรศวรมหาราชองค์ที่ 1000 องค์ที่ 1001 และ 1002</p>
	<p><b>ศูนย์วัฒนธรรมชาวไทยบ้านโนน (ศูนย์วิจิตรแพรวาบ้านโนน)</b></p> <p>อ.คำม่วง (ห่างจากจังหวัดประมาณ 85 กม.) ประกอบด้วยอาคารวิจิตรแพรวา ศาลาเฉลิมพระเกียรติ อาคารโปงลางและงานการแสดงพื้นบ้านอื่นๆ ของจังหวัด พร้อมกับหาซื้อผ้าไหมแพรวาและสินค้าของที่ระลึกต่าง จากแหล่งผลิตในราคาท้องถิ่น</p>

## แหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ

	<p><b>เขื่อนลำปาว</b></p> <p>เป็นเขื่อนดิน สูงจากท้องน้ำ 33 เมตร สันเขื่อนยาว 7.8 กิโลเมตร กว้าง 8 เมตร นับเป็นเขื่อนดินยาวที่สุดในประเทศไทย เริ่มก่อสร้างเมื่อ ปี พ.ศ. 2506 เพื่อปิดกั้นลำน้ำปาวและห้วยยางที่บ้านหนองสองห้อง ตำบลลำปาว อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ ทำให้เกิดเป็นอ่างเก็บน้ำแฝดทางด้านเหนือเขื่อนจึงได้ขุดร่องเชื่อมระหว่างอ่างทั้งสองให้เป็นอ่างเดียวกันซึ่งตัวอ่างน้ำเก็บน้ำได้ 1,430 ล้านลูกบาศก์เมตร มีพื้นที่รับน้ำเหนือเขื่อน 5,960 ตารางกิโลเมตรทางเข้าเขื่อนแยกจากทางหลวงสายกาฬสินธุ์มหาสารคาม ที่กิโลเมตรที่ 10 ประมาณ 26 กิโลเมตร เขื่อนลำปาวเป็นเขื่อนที่สร้างขึ้นเพื่อบรรเทาอุทกภัยและการเกษตรโดยเฉพาะนอกจากนั้นยังเป็นแหล่งเพาะพันธุ์ปลาเป็นเส้นทางคมนาคมทางน้ำทางบก ทั้งยังเป็นสถานที่ท่องเที่ยวพักผ่อนหย่อนใจ</p>
---	--



	<p><b>หาดดอกเกด</b></p> <p>ซึ่งเป็นสวนไม้ดอกไม้ประดับที่ปรับปรุงได้อย่างสวยงาม อยู่บริเวณหน้าสันเขื่อนลำปาว และอุทยานสัตว์น้ำ ซึ่งเป็นศูนย์เพาะปลา รวมจัดเป็นพิพิธภัณฑ์สัตว์น้ำด้วย</p>
	<p><b>สวนสะออน (สถานศึกษาธรรมชาติและสัตว์ป่าลำปาว)</b></p> <p>เป็นสวนป่าธรรมชาติอยู่ทางทิศเหนือของเขื่อนลำปาว มีเนื้อที่ประมาณ 1,420 ไร่ สร้างขึ้นเพื่อรักษาป่าธรรมชาติ ปรับปรุงบริเวณให้สะอาดร่มรื่น ปลูกต้นไม้เพิ่มเติมแบ่งภายในบริเวณสวนสะออนออกเป็นสวน ๆ โดยสร้างรั้วตาข่ายล้อมรอบ แล้วนำสัตว์ป่าในเมืองไทย ทุกชนิดมาปล่อยไว้เพื่อให้นักท่องเที่ยวเข้าชมและศึกษา ตลอดทั้งหาความเพลิดเพลินกับธรรมชาติด้วย</p>
	<p><b>แหลมโนนวิเศษ</b></p> <p>เป็นผืนดินที่ยื่นเข้าไปในบริเวณอ่างเก็บน้ำของเขื่อนลำปาว ตั้งอยู่ที่ ตำบลโนนบุรี อำเภอสหัสขันธ์ ห่างจากตัวจังหวัดกาฬสินธุ์ 36 กิโลเมตร เป็นจุดชมพระอาทิตย์อัสดงที่สวยงามที่สุดในจังหวัดกาฬสินธุ์</p>
	<p><b>เกาะมหाराช</b></p> <p>เป็นสวนสาธารณะและพักผ่อน อยู่ที่อำเภอหนองกุงศรี อยู่ริมฝั่งอ่างเก็บน้ำเขื่อนลำปาวตรงข้ามกับแหลมโนนวิเศษ อำเภอสหัสขันธ์ สามารถนั่งเรือหรือแพขนานยนต์ข้ามฟากได้ขณะนี้จังหวัดได้ทำโครงการพัฒนาถนนรอบเกาะเพื่อความสะดวก ในการเดินทาง</p>

	<p><b>น้ำตกแก่งกะอาม</b></p> <p>อยู่ในเขตบ้านแก่งกะอาม หมู่ที่ 6 ตำบลผาเสวย อำเภอสมเด็จ ห่างจากที่ว่าการอำเภอประมาณ 15 กิโลเมตร เป็นน้ำตกที่กำลังพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว ลักษณะน้ำตกเป็นแก่งหินเรียงรายเป็นแนวยาว มีลานหินกว้าง สามารถจัดงานเทศกาลประจำปีได้ มีถ้ำกว้างสามารถเข้าพักผ่อนได้ การเดินทางเข้าชมทิวทัศน์สะดวกทุกฤดูกาล</p>
	<p><b>ผาเสวย</b></p> <p>ตั้งอยู่บนเทือกเขาภูพานในเขตบ้านแก่งกะอาม หมู่ที่ 6 ตำบลผาเสวย เดิมชาวบ้านเรียกว่า “ผารังแร้ง” เมื่อ พ.ศ. 2497 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถเสด็จผ่านและเสวยพระกระยาหารกลางวัน จึงเรียกที่ประทับแห่งนั้นว่า “ผาเสวย” ซึ่งมีลักษณะหน้าผาสูงชันตั้งอยู่บนเหวลึก ชาวบ้านเรียกกันว่า “เหวท่าหาด” บนหน้าผาเสวยสามารถชมทัศนียภาพ และเป็นที่พักผ่อนหย่อนใจได้เป็นอย่างดี ระยะทางห่างจากที่ว่าการอำเภอสมเด็จ 17 กิโลเมตร เส้นทางสายสมเด็จ – สกลนคร</p>
	<p><b>พุทธอุทยาน “ เกาะแก้วเบญจรัตน์ ”</b></p> <p>ตั้งอยู่กลางอ่างเก็บน้ำห้วยสังเคียบ อำเภอสมเด็จ (ห่างจากจังหวัดประมาณ 42 กิโลเมตร) นอกจากจะเป็นสถานที่ท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่สวยงามแล้วยังเป็นที่ประดิษฐานของพระพุทธรูปสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าองค์ที่ 1000 องค์แรกในโลก ซึ่งพระพุทธรูปปางปฐมเทศนา</p>